



Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt šeštieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2024 m. kovo 22 d.

Nr. 12 (1562)

Trėmimui „Bangų mūša“ – 75-eri metai

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Daugeliui Lietuvos žmonių visoms svajonėms išsipildyti sutrukdė sovietinė okupacija ir ištrėmimas į Sibiro platybes. Ankstyvą 1949 m. pavasarį, tai yra prieš 75 metus, per operaciją „Priboj“ (lietuviškai „Bangų mūša“) iš Lietuvos į Irkutsko sritį ir Krasnojarsko kraštą buvo ištrėmta 33500 žmonių iš Baltijos valstybių. Tai – vienas iš didžiausių po karo Baltijos šalyse vykdytų sovietinio genocido trėmimų. Prievarta buvo išvežta apie 97 tūkst. žmonių (iš Latvijos – 42 tūkst., Estijos – 21 tūkst.). Didžiąją tremtinių dalį sudarė moterys ir vaikai.

„Kiekvieną kartą prisiminus tremtį byra ašaros. Džiaugiamės ir dėkojame už drąsą paskelbti Lietuvos nepriklausomybę. Niekada nesuprasiu žmonių, kurie mėgsta šventvagiškai pabrėžti, kad prie „ruso buvo geriau“. To gerumo nė pikčiausiam priešui nelinkėčiau“, – sako Panevėžyje gyvenanti tų metų tremtinė Genė Danutė Brazdžiūtė-Rozenbergienė. Ji ir šiandien gali daug papasakoti apie Sibirą, kai tais metais ją, dar vienuolikmetę, su šeima išvežė į šaltąjį ir nesvetingą kraštą – Irkutsko sritį.

„Jums, fašistams, taip ir reikia, – vietiniai kaltino tada mus nebūtais dalykais, tremtinius, net vaikus... Net ten gyvenę paaugliai buvo nuteikti prieš mūsų mažuosius, atiminėjo iš jų priešpiečius, skriaudė... Kiekvieną kartą prisiminus tremtį man byra ašaros. Džiaugiamės ir dėkojame už drąsą 1990 m. paskelbti Lietuvos nepriklausomybę...“ – graudinasi moteris.

(keliamą į 4 psl.)



Juozo ir Paulinos Brazdžių šeima prieš tremtį. 1947 metai

Prasmingas širvintiškių tremtinių veiklos įvertinimas

Vasario 16 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Širvintų filialo nariai buvo pakviesti į Širvintų rajono savivaldybės Kultūros centro salę, kurioje vyko išpūdinga šventė: pirmiausia tai – Lietuvos valstybės atkūrimo dienos paminėjimas ir kartu Igno Šeiniaus premijos įteikimo ceremonija.



Pagerbtieji LPKTS Širvintų filialo nariai su pirmininke Irena Vasiliauskiene

(keliamą į 2 psl.)

Kalesninkų miške paminėtos 75-osios partizanų žūties metinės

Gintaras LUČINSKAS



Benedikto Labėno atminimui

Prieš 75-erius metus, SSRS MGB agentams Kostui Kubilinskui-„Varnui“ ir Algirdui Skinkui-„Rytui“ išdavus Dainavos apygardos partizanų vadavietę, 1949 m. kovo 7 d. Alytaus aps. Daugų valsč. Kalesninkų miške MGB vidaus kariuomenės 34-asis šaulių pulkas įvykdė karinę-čekistinę operaciją. Jos metu sunaikinti du Dainavos apygardos štabo bunkeriai – prie Žemaitėlių k. ir Jotiškių k. Viename – Dainavos apygardos štabo – bunkeryje MGB agentai „Rytas“ ir „Varnas“ (MGB infiltruoti į štabą 1948 m. 2-oje pusėje) nušovė miegantį Benediktą Labėną-Kariūną (Šarūno rinktinės vada, nuo 1948 m. lapkričio mėn. laikinai ėjęs Dainavos apygardos vado pareigas). Kitame – Kazimieraičio rinktinės štabo – bunkeryje žuvo 4 partizanai: Jonas Kazlauskas-Šermukšnis (Kazimieraičio rinktinės Geležinio Vilko tėvūnijos būrio vadas), Viktoras Kazlauskas-Vanagas (Kazimieraičio rinktinės ir Geležinio Vilko tėvūnijos štabo viršininkas), Petras Šilanskas-Labutis (Kazimieraičio rinktinės Geležinio Vilko tėvūnijos vadas) ir Vaclovas Voveris-Žaibas (Dainavos apygardos vado pavaduotojas, Kazimieraičio rinktinės vadas).

Kovo 7-osios popietę prie paminklų Kalesninkų miške (Alytaus rajono Pivašiūnų seniūnijos Žemaitėlių kaime), partizanų žūties vietose susirinko gausus būrys patriotų: Lietuvos šaulių sąjungos nariai iš Kauno ir Alytaus, Lietuvos skautų sąjungos Jonavos „Benedikto Labėno-Kariūno“ draugovės nariai, Lietuvos kariuomenės rezervų karių asociacijos nariai iš Vilniaus ir Alytaus ir dar grupė žmonių iš Alytaus miesto bei Alovės seniūnijos bendruomenės.

(keliamą į 2 psl.)



Prasmingas širvintiškių tremtinių veiklos įvertinimas

(atkelta iš 1 psl.)

Širvintų rajono savivaldybės taryba vertinimo komisijos teikimu priėmė sprendimą skirti apdovanojimą Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Širvintų filialui už tautinės savimonės ir tautinės kultūros, patriotiškumo ir pilietiškumo vertybių puoselėjimą, savanorišką veiklą, rezistencijos ir tremties atminimo įamžinimo iniciatyvas, medžiagos apie šio istorinio

etapo Širvintų rajone kaupimą ir sklaidą, jaunosios kartos tautinės savimonės ugdymą, Širvintų krašto reprezentavimą respublikiniuose renginiuose.

Prasidėjus iškilmingam renginiui, buvo parodyta filmuota medžiaga apie LPKTS Širvintų filialo veiklą, filialo narių pasidalijimą prisiminimais.

Paskelbus Igno Šeinaus premijos laureatus, LPKTS Širvintų filialo nariai buvo pakviesti į sceną ir Širvintų ra-

jono savivaldybės merė Živilė Pinskiuvienė įteikė menininko Remigijaus Kriuko sukurtą ženklą – stiklo skulptūrą, simbolizuojančią rašytojo Igno Šeinaus gyvenimo ir veiklos prasmę, bei pranešė apie apdovanojimą pinigine premija. Filialo pirmininkė Irena Vasiliauskienė savo kalboje pabrėžė tremties istorijos išsaugojimo ir perdavimo ateities kartoms svarbą, priminė, kad šis įvertinimas yra svarbus ne tik

Širvintų filialui, bet ir visai Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos bendruomenei.

35-erius metus švenčiančiam LPKTS Širvintų filialui pastarieji metai buvo neeiliniai ne tik apdovanojimu. Filialo narių būrį papildė jaunesni žmonės, kurių tėvai ar seneliai buvę tremtiniai arba politiniai kaliniai. Kiekvienas iš šių narių labai svarbus, turintis idėjų ir padedantis veikloje. Ingrida Baltušytė, Virginija Lisevičienė, Kristina Brizienė jaunosios kartos atstovės, padedančios organizuoti renginius, skirtus trėmimų sukaktims ir minėtinoms dienoms bei kt.

Kartu pasidžiaugti susirinko ir bendražygiai – Širvintų 1010-osios kuopos šauliai, LPKTS Ukmergės filialo nariai ir pirmininkė Aldona Kalesnikienė. LPKTS Širvintų filialo nariai yra dėkingi Širvintų rajono savivaldybės tarybai už sprendimą paskelbti filialą laureatu, ypač dėkoja susirinkusiesiems į šventę, už gėles, palinkėjimus, aplovdimentus.

Tikimės, kad su Dievo pagalba, su laukę nedidelės finansinės paramos, galėsime dar plačiau atskleisti tremties istorijos puslapius ateinančioms kartoms.

LPKTS Širvintų filialo inf.



Laureatai širvintiškiai su svečiais iš Ukmergės filialo ir miesto vadovais

Kalesninkų miške paminėtos 75-osios partizanų žūties metinės

(atkelta iš 1 psl.)

Žuvusių partizanų atminimui prie paminklo sugiedota Tautinė giesmė, Tylos minute pagerbtas Laisvės kovotojų atminimas, uždegta žvakelių, padėtos gėlių puokštės. Kauno Šv. Antano Paduviečio parapijos klebonas kun. Evaldas Vitulskis pašventino žuvusių partizanų atminimui skirtą, netoli paminklo prie ažuolo pritvirtintą kopytėlę, vėliau pašventino Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos Alytaus apskrities skyriaus vėliavą, kurią skyriaus nariai įsigijo už savo lėšas. Laisvės kovų dainas atliko LŠS Vytauto Didžiojo 2-osios šaulių rinktinės šaulių ansamblis „Žaibas“. Šių eilučių autorius pasidalijo įžvalgomis apie Dainavos krašto legendos – partizanų vado Žaibo kovų taktikos ypatybes (pasalos, kontržvalgyba), asmenybės bruožus, atminimo įamžinimo problematiką: apie išdaviką ir partizanų žudiką K. Kubilinską



Žūties vietoje pagerbtas Dainavos apygardos Šarūno rinktinės partizanų vado Benedikto Labėno-Kariūno atminimas



Žūties vietoje pagerbtas Dainavos apygardos Kazimieraičio rinktinės partizanų vado Vaclovo Voverio-Žaibo ir kartu žuvusių 3-jų partizanų atminimas

sukurtas filmas, o kodėl Lietuvoje nėra statomi meniniai filmai apie didvyriškiausių Lietuvos istorijos laikotarpi? Apie didvyrius, kurie paaugojo savo gyvybes ant mūsų laisvės aukuro?

Vėliau didžioji dalis renginio dalyvių nuėjo iki (už maždaug kilometro) buvusio Dainavos apygardos rinktinės štabo bunkerio vietos. Prie poeto, skauto, jaunlietuvių, karininko, partizanų vado Benedikto Labėno-Kariūno nužudymo vietoje pastatyto paminklo sugiedotas himnas, tylos minute pagerbtas atminimas, padėta žvakelių ir gėlių.

Tiek prie buvusios Dainavos apygardos vadavietės, tiek ir prie buvusio Kazimieraičio rinktinės štabo bunkerio po tris Garbės salves atliko medžiotojų klubo „Kalesnykai“ nariai. Vėliau lauko virtuvėje išvirta grikių košė ir karšta arbata vaišino Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos rėmėjai – aloviškiai Ramunė ir Juozas Miškauskai.

Mindaugo Astrausko ir autoriaus nuotr.



Įvykiai, komentarai

Nenuobodus savaitgalis

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Atrodytų, kad praeitą savaitgalį Rusijoje vyko kažkas svarbaus, kas galėtų pakeisti istorijos ratą – ogi prezidento rinkimai. Bet iš tikrųjų vyko tik prastas spektaklis, nevertas nė menkausio dėmesio, nes dar iki šito balsadėžių pildymo farso rinkimai jau buvo įvykę tipiškam putinistinei Rusijai būdu: vieni tariausiai galimi Putino konkurentai neprileisti prie kandidatavimo, kiti apskritai nužudyti ar įkalinti. Na o tie, kurie dalyvavo – kaip buvo tuščia vieta, taip ir liko (kažin, ar kas įvardytų bent vieną iš jų ir kiek jų?).

Žodžiu, klausiti galima tik vieno dalyko – kam viso to prirėkė Putinui, kažkada jau pakeitusiam Rusijos Federacijos konstituciją taip, kad neliktų kadencijų ribojimo, ir jis galėtų prezidentauti „iki grabo lentos“? Atsakymų gali būti keletas. Vienas iš jų – parodyti Vakarams, kad iš demokratiškų rinkimų jis (Putinas) tiesiog pasityčiojo: suprask, cirkas tie jūsų rinkimai! Kitas atvejis – galimybė išsiaiškinti režimui nelojalius asmenis: susižymėti neatėjusius balsuoti, galbūt išsiaiškinti ir balsavusius prieš (juk elektroninis balsavimas Rusijoje negarantuoja anonimiškumo, be to, kas žino, ar nebuvo slapta filmuojama ir balsavimo kabinose?).

Mažiausia tikimybė, kad Putinui rūpėjo susikurti teisėtumo, t. y. teisėto prezidento, įvaizdį: juk jam visiškai nesvarbi Vakarų nuomonė, o Rusijos gyventojų nuomonė irgi jo rankose – kaip jis lieps represinėms struktūroms, taip ir bus. O būti gali labai blogai – remdamasis „rinkimų rezultatais“ jis gali pradėti masines represijas prieš bet kokios opozicijos likučius. Ir štai šis atvejis yra realiausias. Beje, čia kaip tik vietoje bus prisiminti L. Volkovo užpuolimą Vilniuje, neatsitiktinai įvykusį Putino rinkimų išvakarėse – A. Navalno bendražygi vakare netoli namų užpuolė nežinomas asmuo ir aptalžė plaktuku (neaišku, ar tik toks jo tikslas buvo, ar norėjo nužudyti?).

LRT.lt rašė: „VSD vertinimas, kad Leonido Volkovo užpuolimas Vilniuje, tikėtina, yra Rusijos organizuota ir įgyvendinta operacija, yra svarbi informacija,“ – sakė užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis. „Manau, kad tai, ką pasakė VSD, yra labai svarbi informacija, aiški indikacija, kad ir Lietuva, ir Lietuvoje gyvenantys, prieglobstį radę žmonės yra taikiny, potencialus taikiny. Turime prisitaikyti prie tos naujos realybės, ji dabar tokia yra“, – teigė G. Landsbergis (...) Užpuolus L. Volko-

vą, VSD tvirtino, kad tikėtina, jog Vilniuje įvykdytas L. Volkovo užpuolimas yra Rusijos organizuota ir įgyvendinta operacija, kurios tikslas – stabdyti Rusijos opozicijos projektų, susijusių su artėjančiais nedemokratiniais Rusijos prezidento rinkimais, įgyvendinimą.“

Taigi darytina išvada, kad Putino rinkimų farsas buvo reikalingas „vidaus vartojimui“. Tiesa, yra niuansų ir tarptautinėje plotmėje – Vakarų lyderiams pasisakius dėl rinkimų Rusijoje neskaidrumo bei iš esmės pareiškus apie Putino nelegitimumą, kyla klausimas, o kas dabar yra Rusijos vadovas „de jure“? Na, jeigu staiga prirėktų adresato įteikti ultimatumą?

Visgi darbo savaitėi besibaigiant didžiausią staigmeną pateikė krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas: nebuvo jokio viešo pranešimo, bet nuskambėjo informacija, kad jis... atsišalytina! Trumpai tariant, nutekėjo informacija, kad krašto apsaugos ministras traukiasi iš posto, nes to paprašė premjerė ir pan. Iš tų „nuotekų“ lyg ir pasigirdo ministro miglotos kalbos apie korupciją ministerijoje, iš premjerės – kad ji norėtų aktyvesnio ministro darbo, prezidentas (pas kurį penktadienį apsilankė ministras) išvis

nieko aiškaus nepasakė... Sekmdienio vakarais per LRT rodomoje laidoje „Savaitė“, kurią veda Nemira Pumprickaitė, išgirdome, kad ministras buvo pas prezidentą ir jam užsiminė apie korupciją, galimai paminėjo R. Lopatos pavardę (tiesa, neaišku, kokiam kontekste), dar kreipėsi į STT ir t. t. Žodžiu, kuo toliau į mišką, tuo daugiau medžių. Ir netgi pirmadienio LRT laidoje „Forumai“ mažai ką išsiaiškino, nebent tiek, kad vienas iš laidos dalyvių prisiminė neseniai stebėtus nesutarimus tarp užsienio reikalų ministro ir krašto apsaugos ministro dėl vokiečių karių brigados dislokavimo Lietuvoje, ir galbūt tame yra dalis atsakymo. Kaip bebūtų, bet eilinį kartą išryškėjo ir opozicijos valdančiajai daugumai požiūris į krašto gynybą – prisidengdama krašto apsaugos ministro užuominomis apie korupciją ministerijoje, ji pareiškė nedalyvausianti pirmadienį I. Šimonytės inicijuotame partijų, verslo ir profsąjungų atstovų susitikime dėl gynybos finansavimo. Paprastais žodžiais tariant, ji blokuoja pastangas rasti būdus, kaip padidinti gynybos finansavimą. Kam naudinga tokia opozicijos pozicija, pirštais į Kremlių nerodysim.

Vyriausybė pritarė Lietuvos šaulių sąjungos veiklos strategijai

Vyriausybės pasitarime pritarta Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS) veiklos strategijos projektui. Nuo 2024 m. iki 2035 m. laikotarpį apimanči strategija apibrėžia tris esmines LŠS veiklos kryptis: sąjungos stiprinimą ir plėtrą, LŠS indėlį stiprinant valstybės gynybą, krizių valdymą bei civilinę saugą ir visuomenės atsparumą bei valios priešintis didinimą. Kovo 16 d. LŠS veiklos strategija pateikta tvirtinimui Šaulių sąjungos suvažiavimo metu.

„LŠS veiklos strategija yra ambicingas dokumentas, suteikiantis tvirtą pamatą tolesniam organizacijos 10 metų vystymuisi. Strategijoje įtvirtinta aiški organizacijos vizija ir misija. Tai didelis žingsnis konkrečių darbų įgyvendinimo link“, – sakė krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas.

2023 m. įsigaliojęs naujasis LŠS įstatymas suteikė organizacijai daugiau funkcijų ir atsakomybių. Vienas iš jų – didesnis šaulių įsitraukimas bendradarbiaujant ne tik su krašto apsaugos sistemos institucijomis, bet ir kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis taikos, krizių ir valstybės gynybos metu.

„Naujoji strategija leis, koordinuojant veiksmus su valstybės ir savivaldos institucijomis bei krašto apsaugos sistemos struktūromis, efektyviai prisidėti prie valstybės gynybinės galios didinimo, viešojo saugumo stiprinimo, pilietiškumo bei patriotiškumo ugdymo ir gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų vykdymo įgyvendinant visuotinės gynybos principą“, – teigia LŠS vadas plk. lt. Linas Idzelis.

Įvairiapusė LŠS veikla prisideda prie visuotinės gynybos principo įgyvendinimo. LŠS tenka išskirtinis vaidmuo rengiant piliečius neginkluotam

pilietiniam pasipriešinimui ir stiprinant visuomenės atsparumą bei valią priešintis. Organizacija daug dėmesio skiria jaunųjų šaulių ugdymui, plėsdama jaunųjų šaulių būrelių veiklą, moksleivių atostogų metu organizuodama stovyklas jauniesiems šauliams ir nepriklausantiems LŠS moksleiviams. Nuo 2022 m. kartu su Krašto apsaugos bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerijomis įgyvendinama bendrą projektą LŠS organizuoja 3 dienų praktinį Pilietiškumo ir gynybos įgūdžių kursą, kitais mokslo metais turintį apimti visus šalies devintokus. Taip pat yra siekiama 2024–2025 mokslo metais jį įtraukti į bendrojo ugdymo programą ir užtikrinti šio kurso privalomumą visiems bendrojo ugdymo mokyklų 9 klasių moksleiviams, tokiu

būdu prisidedant ne tik prie jaunųjų šaulių, bet ir kitų Lietuvos moksleivių pilietiškumo ir patriotiškumo ugdymo bei pasirengimo ekstremalioms situacijoms ir krizėms.

LŠS turi numatytą aiškų vaidmenį ginkluotoje valstybės gynyboje. Koviniai šaulių būriai taikos metu yra priskirti Lietuvos kariuomenės daliniams, su kuriais palaikoma sąveika rengiantis ginkluotai valstybės gynybai, dalyvaujama bendrose pratybose. Taip pat formuojami komendantiniai LŠS ginkluoto pasipriešinimo vienetai, kurie, vadovaujantis regioniniu principu, yra įtraukiami į mobilizacines pratybas „Perkūno bastionas“.

Augant LŠS vaidmeniui valstybės gynyboje, tinkamas šaulių aprūpinimas yra vienas iš prioritetų: pastaraisiais

metais buvo įvykdyti automatinių šautuvų, šovinių, termovizorių, bepiločių orlaivių, šarvinių liemenių, šalmų, kuprinių, ekipuotės ir lauko uniformų įsigijimai. Karinio šaulių rengimo tęstinumui numatyta 5 mln. eurų. Taip bus užtikrintas geresnis kovinių šaulių būrių ir komendantinių LŠS ginkluoto pasipriešinimo vienetų aprūpinimas.

Lietuvos šaulių sąjunga vienija daugiau kaip 14 tūkst. patriotiškai nusiteikusių Lietuvos Respublikos piliečių. Siekiant, kad LŠS stiprėtų kaip gynybinės galios ramstis, skiriamas didesnis finansavimas organizacijai. Nuo 2020 metų LŠS skirtas finansavimas išaugo daugiau nei 6 kartus (nuo 2020 m. skirtų 2,04 mln. Eur iki 13,6 mln. Eur 2024 m.).

Pagal LRV inf.

Asociacijos Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga XXXI suvažiavimas

Balandžio 6 d. (šeštadienį) Kauno karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19, Kaunas) įvyks Asociacijos Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga XXXI suvažiavimas.

Suvažiavimo darbotvarkės projektas:

10–11 val. delegatų registracija.

11 val. suvažiavimo pradžia (LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas). Įnešamos vėliavos. Lietuvos himnas.

11.15 val. kardinolo Sigito Tamkevičiaus sveikinimas. Tylos minutė.

11.30 val. pirmininkaujančių, sekretoriato rinkimai (LPKTS pirmininkas dr. G. Rutkauskas).

11.35 val. dalyvių skaičiaus, kvorumo paskelbimas. Darbotvarkės, reglamento tvirtinimas (pirmininkaujantys).

11.45 val. suvažiavimo svečių pristatymas. Svečių pasisakymai (pirmininkaujantys).

12.15 val. LPKTS pirmininko pranešimas (dr. G. Rutkauskas).

12.30 val. LPKTS valdybos veiklos ataskaita (valdybos pirmininkas V. Sungaila). LPKTS metinė finansinė ataskaita (valdybos pirmininkas V. Sungaila).

12.50 val. Revizijos komisijos ataskaita (Eugenija Tarbūnaitė).

13.00 val. Etikos ir procedūrų komisijos ataskaita (Irena Vaišnorienė).

13.10 val. pasisakymai dėl ataskaitų.

13.20 val. LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 1, 2, 3) dėl ataskaitų tvirtinimas.

13.40 val. Rezoliucijos. Diskusija dėl rezoliucijų, rezoliucijų tvirtinimas (dr. G. Rutkauskas).

14.00 val. filialų atstovų pasisakymai.

14.20 val. suvažiavimo uždarymas, baigiamasis žodis (dr. G. Rutkauskas).

14.30 val. vėliavų išnešimas.

14.35 val. pokalbiai ir diskusijos prie arbatos LPKTS salėje.



Trėmimui „Bangų mūša“ – 75-eri metai

(atkelta iš 1 psl.)

Brazdžių šeimos istorija

Jų darbšti šeima gyveno dabar jau ištuštėjusiame Gataučių kaime (Biržų apskrityje, Vabalninko valsč.). Iki valsčiaus centro buvo 5 km kelio. Brazdžių ūkyje stovėjo gražūs trobesiai, buvo sodas, net vėjinis malūnas, ant kurio buvo pažymėti jo statybos metai: 1908.



Jonas Brazdžius. 1936 metai

Žinoma, vaikų atmintyje jis jau nemalė, sparnai nesisuko. Su okupacija atėjo suirutė, turto konfiskacijos, visus kamavo nežinomybė.

Juozo Brazdžio brolis Jonas (1915–2012) buvo baigęs Biržų gimnaziją. 1941 m. birželio 14-ąją suimtas ir įkalintas Rešotų lageryje.

Valstybės saugumo departamento Klaipėdos skyriuje jis pradėjo dirbti dar 1936 metais, vos baigęs Kauno karo mokyklą. Buvo sudėtingas tame krašte istorinis metas. Žmonės gyveno Antrojo pasaulinio karo nuojauta. Klaipėdos krašte suaktyvėjo pronacistinės jėgos, kūrėsi priešiškos jų organizacijos.

Po metų darbo, J. Brazdžius buvo pasiūstas mokytis į Spandau kriminalinės policijos akademiją netoli Berlyno. 1939-aisiais baigęs mokslus jis grįžo į Klaipėdą ir dirbo čia iki naciams okupuojant šį kraštą. Okupavus Lietuvą sovietams, slapta išvyko gyventi į Švenčionėlius ir ten mokytojavo. Deja, sovietinio saugumo ir jų parankinių rankos buvo ilgos... Jį surado, suėmė ir nu teisė 10 metų lagerių be teisės sugrįžti į gimtinę... Į Lietuvą J. Brazdžius sugrįžo tik 1972 metais. Su šeima apsigyveno Utenoje. Jau 1992 m. jo paties Lietuvos saugume prisireikė: trejus metus ten dirbo, kad perduotų savo patirtį.

Mykolas ir Ona (Žemaitytė) Kairiai gyveno Mickūnų k., Biržų apskrityje. Mykolo brolis Jonas emigravo į Ameriką. Mykolo sūnus irgi Mykolas Kairys-Naujakūrys (1914–1945), ūkininkas, nuo 1944 m. vasaros buvo 3-iosios LLA apygardos Šilų būryje. Dažnai slėpėsi ne tik gimtinėje, bet ir Nastopiškyje, Anglininkuose. LGGRTC duomenimis, Mykolas Kairys-Naujakūrys žuvo 1945 m. birželio ar rugpjūčio mėn. susišaudyme su Papilio sribais Papilio valsčiaus Mieleišių kaime. Žuvusiojo kūnas buvo niekintas Papilyje, ten sąvartyne ir užkastas. Žinoma, kad tuo pačiu metu toje vietovėje žuvo

ir M. Kairio kaimynas Kostas Indriūnas (g. 1924 m.).

Po ilgų dešimtmečių žūtis vieta įprasminta. 2020 m. LGGRTC iniciatyva Papilyje įrengta paminklinė plokštė, skirta 1944–1954 m. žuvusiems Biržų krašto Dariaus ir Girėno rinktinės bei Vyčio apygardos Žaliosios rinktinės partizanams atminti. Plokštėje jo pavardė įrašyta kartu su dar 43 žuvusiu



Jonas Brazdžius. 2008 metai

vietos partizanų vardais.

Tai pačiais metais Mykolo Kairio-Naujakūrio pavardė įkalta ir Kryžkalnio partizanų memoriale.

Genės Brazdžiūtės-Rozenbergienės atsiminimai

Gimiau 1937 m. liepos 10 d. Gataučiuose pradėjau lankyti nuo 1919 m. veikusią vietos pradinę mokyklą, tačiau baigti jos neteko: 1949 m. kovo 25 d. kartu su tėveliais, seserimis, senele (tėvelio mama), ištrėmė mus į Irkutsko srities Taišeto rajono Sujetichos gyvenvietę.

Pažadina tą ankstų rytą vaikelius iš miego svetimi žmonės ir liepė ruoštis pas baltas meškas. Trėmė rusai kariškiai, sribai ir partiniai veikėjai iš Vabalninko. Naktį sodybą apsupo, sulaukė ryto ir liepė ruoštis. Laiko pasiruošti ilgai kelionei skyrė nedaug, kilo sąmyšis: mat ne visa šeima tuo metu buvo namuose. Vyriausioji sesuo Eugenija ir brolis Vytautas buvo išvykę pas gydytoją į Latviją, tad sugavo sugrįžusius ir ištrėmė vėliau. Sesuo Adelė mokėsi Panevėžio mergaičių gimnazijoje ir gyveno pas tetą Prancišką.

Jų ieškojo po visą mūsų sodybą. Tremiamųjų sąrašuose buvo devynios šeimos pavardės: tėvelis Juozas Brazdžius, Juozo (g. 1904 m.), mama Paulina Kairytė-Brazdžiuvienė, Mykolo (g. 1906 m.), močiutė Skolestija Brazdžiuvienė, Justino (g. 1878 m.), brolis Vytautas (g. 1930 m.), seserys Eugenija (g. 1927 m.), Adelė (g. 1935 m.), aš – Genė Danutė (g. 1937 m.), Bronė (g. 1939 m.), Pranciška (g. 1942 m.) ir Valerija (g. 1945 m.).

Sąrašė nebuvo mūsų penkių mėnesių broliuko Juozuko. Mamytė verkdam prašė leisti jį palikti, nes krūtimi jau nemaitino. Baiminosi, kad nenumirtų kelionėje iš bado. Po ilgų prašymų leido. Mama verkdam atidavė suvyniotą į languotą skarą vaiką kaimynei, tikė-

Sveikiname



Gražaus 80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusią tremtinę, ilgametę filialo Revizijos komisijos narę **Stanislavą PURTULIENĘ**. Mielai Jubiliatei linkime didelės sėkmės, prasmingos veiklos, gražių akimirų artimųjų ir bendraminčių apsuptyje. Lai visada Jus lydi Aukščiausiojo globa.

LPKTS Šiaulių filialas



70-ojo jubiliejinio gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusią tremtinę **Janę PAULAUSKIENĘ**. Linkime Jai eiti toliau duotuoju gyvenimo keliu, džiuginti savo artimus ir mylimus žmones. Lai gyvenimas būna kupinas teigiamų emocijų, tikrų draugų ir nepamirštamų akimirų! Tegul laikrodžio rodyklės sukasi kuo lėčiau ir kuo ilgiau, telydi gera sveikata, Aukščiausiojo ir Švč. Mergelės Marijos globa.

LPKTS Jonavos filialas

Nuoširdžiai sveikiname jubiliejinio gimtadienio proga:
Aleksandrą TRALYTĘ-INČIURIENĘ ir
Afanasijų MAROZOVA – 85-ojo,
Vidą GERVĘ ir **Rimantą MALČĄ – 80-ojo,**
Viktorą BURINĄ – 70-ojo,
Vaidą KUŽIULĮ – 55-ojo,
 linkėdami geros pavasarinės nuotaikos, stiprios sveikatos, šiltų kaip saulė šypsenų, laimės, sėkmės, Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

Nuoširdžiai sveikiname jubiliejaus proga:
Vilių MASILIONĮ – 75-ojo,
Laimą SKURSIENĘ – 70-ojo.
 Linkime stiprios sveikatos, geros nuotaikos, dvasios stiprybės.

LPKTS Panevėžio filialas

damasi, kad jį užauginti padės nerasta vyresnioji sesuo Eugenija ir brolis Vytautas. Tačiau likimas lėmė kitaip: Juozuką priglaudė mamos sesuo Ona Brazdžiuvienė (mūsų kaime buvo daug Brazdžiūnų, visai ne giminių), gyvenusi tik už dviejų sodybų nuo mūsų, auginanti su vyru keturis vaikus. Tad ir penktajam vietos užteko...

Pasiimti galėjome tiek daiktų ir maisto tik tiek, ką leido ir kas mums atrodė būtiniausia. Tėvelis viską grūdė į maišus, rišo į ryšulius. Stribai visa tai stebėjo, neleido pasiimti to, kas juos labiausiai domino ir ką tikėjosi jie pasisavinti.

Pradėjo aušti diena. Sukrovė mantą į vežimus, vaikus susodino ant maišų ir išvežė. Suaugusieji ėjo pėsčiomis.

Tėvelio sesuo Pranciška Brazdžiūtė, pas kurią Panevėžyje gyveno mūsų sesuo Adelė, buvo mokytoja, anksčiau gyveno Utenoje. Kai mus ištrėmė, teta Pranciška slapstėsi, keitė gyvenamas vietas. Neteko darbo mokykloje, bet

gal tik po metų ar dvejų įsidarbino Panevėžio vakarinėje mokykloje chemijos mokytoja. Be abejo, neištremtos sesers Adelės sovietų valdžia ieškojo, tačiau jos likimas pasigailėjo...

Panevėžio geležinkelio stotyje buvome sukelti į gyvulinį vagoną. Čia jau buvo trys šeimos. Be mūsų, septynių Brazdžiūnų, važiuo Suveizdžiai (4 asmenys), Varžinskai (3 asmenys) ir Antano Kubiliūno šeima (3 asmenys). Pajudėjome į Rytus kovo 26-ąją. Buvo tamsu, vagonė trūko oro, vandens, buvo dar šalta, meldėmės ir verkėme.

Jau po mūsų išvežimo, pradėjo gaudyti išvengusius tremties. 1951 m. balandžio 10 d. susekė, suėmė ir išvežė į Šiaulių geležinkelio stotį mūsų Eugeniją ir Vytautą. Jūs į Irkutsko srities Bodai-bo rajono Priisk Perevoz gyvenvietės Balganako vietovę vežė tris mėnesius. Tik po dvejų metų nuolatinių prašymų juos išleido pas savuosius į Sujetichą...

(Bus daugiau)

Kovo 28 d. (ketvirtadienį) 15 val. maloniai kviečiame į LPKTS buveinės salėje rengiamą susitikimą su Kauno kamerinio teatro aktoriumi Aleksandru Rubinovu. Matysime aktorius sukurtą sceninę teksto versiją spektakliui „Judas Iskarijotas“. Renginys nemokamas.

Balandžio 13 d. (šeštadienį) Vilniuje, Pamėnkalnio g. 13 (Karininkų ramovės įgulos salėje, I a.), vyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos 27-asis ataskaitinis suvažiavimas.

Darbotvarkė:
10 val. delegatų ir svečių registracija.
11 val. suvažiavimo pradžia.
11.15 val. meninė programa.
11.55 val. dalyvių registracijos – balsų skaičiavimo komisijos pranešimas.
12 val. Suvažiavimo svečių pristatymas. Svečių pasisakymai.
12.50 val. LPKT bendrijos veiklos 2023 m. ataskaitos.
13.10 val. LPKT bendrijos veiklos įvertinimas.
13.30 val. LPKT bendrijos padėkos ir apdovanojimai.
14.10 val. Delegatų pasisakymai, klausimai, diskusijos, atsakymai į paklausimus, rezoliucijos.
14.30 val. suvažiavimo uždarymas, baigiamasis žodis.



Partizanų generolas

Dr. Darius JUODIS, istorikas

Nuo pat pradžių Jonas Žemaitis nukreipė jėgas į organizacinę veiklą (partizanų vienijimo darbą). Jis suprato vieningos kovos reikšmę. Pirmieji planai buvo suvienyti partizanų būrius, veikiančius Raseinių, gretimose Šiaulių, Kėdainių, Tauragės apskrityse. Jau birželio mėn. pabaigoje pradėta planuoti kurti Žaibo apygardą, vadu numatant J. Žemaitį. Be visų kitų priežasčių, organizacinį darbą smarkiai trikdė nuolatinis sovietų saugumo ir vidaus kariuomenės persekiojimas.

Tęsinys. Pradžia Nr. 11 (1561)

1945 m. liepos 22 d. apie 10 val. NKVD pasienio pulko kariai apsupo partizanų stovyklavietę ir pradėjo puolimą. Sunkios kautynės truko maždaug iki 13 val. J. Žemaičio teigimu, arti sprogsi rankinė granata jį lengvai kontūzijo ir jis kurį laiką buvo netekęs sąmonės, pasekmė – sutriko klausa. Partizanams (prieš kautynes jų galėjo būti apie 54) pavyko prasiveržti pro NKVD kariuomenės apsuptį, tačiau žuvo apie 15–16 kovotojų.

Virtukų kautynės buvo ne tik J. Žemaičio ir daugelio jo bendražygių partizaninės kovos krikštas, bet davė ir svarbią pamoką, privertė pakeisti taktiką, išsiskirstyti į mažesnius būrius ir grupes, daugiau slėptis vienkiemiuose ir krūmuose.

Partizanų skaičius mažėjo dėl žūčių, suėmimų, legalizacijos. 1946 m. Žaibo apygardos sukūrimas nebuvo realizuotas, nenorint kitiems stambiams partizanų daliniams prisijungti. Nepaisant to, ieškota kontaktų su gretimose apskrityse veikusiais partizanais.

1946 m. gegužės mėn. J. Žemaitis su kitais partizanais įsikūrė Palapišių (Pyragių) miške, toje pačioje Raseinių apskrityje. Ten įrengtos dvi stovyklos su apkasais. Liepos 5 d. MVD, išstardžiusi suimtą partizaną, sužinojo apie partizanų stovyklą Palapišių (Pyragių) miške, kurioje tuomet stovyklavo apie 26 (kitur nurodoma apie 30) kovotojai. Liepos 6 d. ten pasiūsti 62 MVD kareiviai, 15 strībų. Jie supdami greitai užėmė žemutinę stovyklą, todėl partizanai persikėlė gintis į viršutinę. Gynybai vadovavo savitvardos nepraradęs J. Žemaitis. Kautynės truko apie pusantros valandos (kitur teigiama – iki 3 val.) ir jos buvo sėkmingesnės nei Virtukų miške. Pagrindinės partizanų pajėgos, pralaužusios apsupties žiedą, sėkmingai prasiveržė. Verždamasis žuvo partizanų kulkosvaidininkas Alfonsas Jokubauskas-Šūra (Šiūra?). Iš sovietų pusės žuvo karininkas ir 5 kariai, 6 sužeisti. Taigi šiuo atveju puolančioji sovietų pusė patyrė didesnius nuostolius. Partizanų stovyklos įrengimai padarė įspūdį priešininkui. Tai buvo paskutinės didesnės J. Žemaičio kautynės.

1947 m. kovo, liepos ir spalio mėn. J. Žemaitis dalyvavo trijuose trumpuose susišaudymuose su vidaus kariuomene ir strībais. Tai buvo atsitiktiniai, netikėti, trumpi susirėmimai. Iš viso iki suėmimo dalyvavo 7 kautynėse ar susišaudymuose. Ir 6 iš jų buvo gynybinio pobūdžio, ir tik vienas puolamojo (1946 m. sovietų rinkiminės apylinkės apšaudymas). Taigi tai parodo, kad partizanų vadas kreipė dėmesį visai į kitokių dalykus, būtent į organizacinę veiklą (partizanų vienijimo darbus), pagrindinės spaudos leidybą ir platinimą.

Asmeninė drama

J. Žemaičio šeimos namai Kiaulinių kaime buvo nacionalizuoti, turtas išgrobstytas, o tėvai Jonas ir Petronėlė iškeliavo slapstytis į Palangą,

vėliau persikėlė į Klaipėdos kraštą, kur gyveno, kol pateko ir baigė gyvenimą Laugalių neįgaliųjų prieglaudoje. Jie jau niekada nesusitiko su sūnumi. 1946 m. J. Žemaitis neteko žmonos, kilio rūpesčiai dėl mažamečio sūnaus Lai-



Prisikėlimo apygardos partizanai (iš kairės): Vytautas Sankauskas-Daūkantas, Prisikėlimo apygardos vadovas Povilas Morkūnas-Rimantas, Jonas Žemaitis-Vytautas, Maironio rinktinės vadovas Juozas Paliūnas-Rytas, neatpažintas. 1950–1951 m.

mučio. Į Kauną nusiūsta ryšininkė Nina Nausėdaitė-Rasa išsivedė berniuką ir po kurio laiko surado jam laikiną globėją. Vėliau partizano sūnų perėmė globoti mokytoja Ona Liubinavičienė. J. Žemaitis palaikė ryšį su ja per ryšininkus. Įvyko tik keli tiesioginiai partizanų vado J. Žemaičio susitikimai su sūnumi. Paties Laimučio Žemaičio prisipažinimu, jo atmintyje šie susitikimai neišliko. O J. Žemaitis net gyvendamas paskutiniame bunkeryje galvodavo apie sūnų. Sūnus išliko kuklus visą gyvenimą, nesinaudojo savo reikmėms tėvo nuopelnais po 1990 m., tai geras pavyzdys.

Nors ir verčiamas šeiminių aplinkybių, J. Žemaitis neišsivadėjo kovos, nepasirinko lengvesnio, patogesnio gyvenimo kelio. Šeimos gerovės neiškėlė aukščiau duotos priesaikos.

Sunkios partizano gyvenimo sąlygos ir šeimos nelaimės keitė J. Žemaičio būdą. Jis užsisklendė savyje, pagal bendražygių prisiminimus, būdavo dažnai susimąstęs ir gana užduras, nekalbus, nemėgo linksintis ir juokauti. Pats nesilinksmindavo, o mėgdavo žiūrėti, kaip kiti partizanai linksminasi arba dainuoja. Sunkios gyvenimo sąlygos pakirto ir partizanų vado sveikatą.

J. Žemaitis dažnai rėmėsi ryšininėmis moterimis, kurios daug kuo rizikuodamos nukeliaudavo dešimtis kilometrų. Patikimomis jo ryšininėmis įvairiu laiku buvo Nina Nausėdaitė-Rasa, Leonora Grigalavičiūtė-Vida, Rožė Jankevičiūtė-Jurgis, Elvyra Pliupeytė-Zita ir kt. Iškalėjusios lageriuose, jos išsaugojo šiltus prisiminimus apie partizanų vadą. Nors kai kada publicistai teigia, kad J. Žemaitis nesifotografavo partizanavimo metais, bet tai tik susigalvota frazė. Anaipol. J. Žemaitis nemažai fotografavosi, pir-

mos jo žinomos partizaninės nuotraukos padarytos 1946 m. Net 1949 m. vasario mėn. susitikimo dalyviai kartu fotografavosi, tik nežinia, kur dingo nuotraukos ar fotojuostelė. Iš išlikusių nuotraukų galima spręsti, kad konspi-

racijos sumetimais J. Žemaitis dėvėjo pusiau civilius-karinius drabužius.

Ne iki galo aiškūs J. Žemaičio religiniai jausmai. Vienais duomenimis, jis buvo netikintis. 1953 m. atliekant jau suimto J. Žemaičio kratą pas jį aptiktas religinis medalionas. Taigi religiniai jausmai galėjo kisti kovos sąlygomis, žmogus galėjo artėti į tikėjimą.

Rinktinės ir apygardos vadas

Po įvairių vidinių nesklaidumų, 1946 m. rugsėjo mėn. rinktinės vado pareigas perėmė J. Žemaitis. Rinktinė įsiliejo į 1946 m. įkurtą Jungtinę Kęstučio apygardą (JKA), kurios vadu išrinktas buvęs aviacijos leitenantas Juozas Kasperavičius-Angis. J. Žemaitis laikė išrinktą vadą autoritetingu ir pritarė daugeliui jo sprendimų. Tuo metu J. Žemaitis suformavo naują rinktinės štabą, įtraukė į rinktinę keletą atskirai veikusių partizanų grupių.

1946 m. lapkričio mėn. rinktinės pavadinimas pakeistas į Savanorio. 1947 m. sausio mėn. rinktinėje buvo 69 kovotojai (iš jų dvi moterys), pagal tarnybą Lietuvos kariuomenėje vienas karininkas (J. Žemaitis), 9 puskarininkiai, 28 eiliniai ir šauliai, 31 netarnavęs kariuomenėje. Netarnavusiųjų skaičius proporcingai vis didėjo. Įvertindamas nuopelnus 1947 m. vasario 16 d. JKA vadas J. Kasperavičius-Visvydas apdovanojo J. Žemaitį-Ilgūną (už nuopelnus organizacinėje srityje ir vadovavimą) kartu su kitais apygardos partizanų junginių vadais Pasižymėjimo ženkle.

Suprasdamas netvarkos žalą partizaniniam judėjimui, J. Žemaitis siekė įvesti drausmę, ypač vykdant partizanų baudžiamuosius veiksmus, nes neatsakingumas ir savivalė šioje srityje galėjo pakenkti partizanų vardui tarp žmo-

nių. Neprieštarauja tam MGB suimto S. Zaskevičiaus duota J. Žemaičio charakteristika, kur minimas žodis „humaniškas“. Vėlesniu metu J. Žemaitis formavo ir dalyvavo karo lauko teismuose, tokia buvo kovos realybė.

J. Žemaitis ragino kovotojus mesti besaikį gėrimą. 1946 m. gruodžio 20 d. įsakyme jis rašė: „Šis įprotis veda mūsų tautą į pražūtį ir palaispni išnykimą nuo žemės paviršiaus. Mokėkime būti linksmi ir be degtinės, per šventes nepragerkime savęs, taip pat Lietuvos ir jos vardo“.

Atsikračius MGB destruktijos, Tauro apygardos partizanai kūrė vieningą organizaciją – BDPS (Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio) Prezidiumą. Šiais klausimais Tauro apygarda dažniausiai susirašinėjo su Jungtine Kęstučio apygarda. Išliko JKA vado J. Kasperavičiaus-Visvydo laiškas, kuriame jis samprotavo apie būsimą vieningą organizaciją. Šiame laiške vartotas pavadinimas „Laisvės kovos sąjūdis“. Anot J. Žemaičio, „jo kalbos mintys buvo vadovaujančia gaire visose pagrindžio centralizacijos atkūrimo pastangose visiems likusiems Kęstučio apygardos vdv-bės nariams, tame skaičiuje ir man“. Tauro apygarda ruošėsi siūsti atstovus į užsienį, JKA vadas J. Kasperavičius-Visvydas siūlė vyksti J. Žemaičiui, kaip mokančiam užsienio kalbas ir žinančiam Lietuvos situaciją. J. Žemaitis sutikdamas atsakė: „Išvykti į užsienį galiu bet kuriuo metu“.

Tačiau padėtis keitėsi beveik kas savaitę. Balandžio 9 d. žuvo JKA vadas J. Kasperavičius-Visvydas. 1947 m. gegužės 20–25 d. apygardos vadovų pasitarime Jungtinės Kęstučio apygardos vadu išrinktas J. Žemaitis. Tuo metu apygardą galėjo sudaryti 6 rinktinės, su kuriomis buvo sudėtinga palaikyti ryšius dėl nuotolio.

J. Žemaitis persikėlė gyventi į bunkerius, kurie sudarė savotišką sistemą. Pasirūpinta, kad įrengtų bunkerių rajone partizanai nevykdytų jokių kovinių akcijų, kad nebūtų neorganizuotai plėšikaujančių asmenų, nebūtų platinami atsisaukimai. Siekta jokiais būdais neatkreipti sovietų saugumo dėmesio į šią vietovę. 1948 m. gegužės mėn. vykstant masiniam Lietuvos gyventojų trėmimui į Sibirą, bunkeryje esančiam J. Žemaičiui teko išgyventi pavojaus valandas.

J. Žemaitis pertvarkė apygardos struktūrą. Apygardos štabą suformavo iš patikimų ir pažįstamų kovotojų, rinktinės teritoriniu principu suskirstė į rajonus. Apygardos štabas leido laikraštį „Laisvės varpas“, kurio tiražas pasiekdavo 600–800 egzempliorių.

Dėl partizanų vienijimosi reikalų jis susirašinėjo su Tauro apygarda. Pačiam J. Žemaičiui nepavyko susitikti su Tauro apygardos partizanais, bet laiškais diskutavo dėl bendros vadovybės kūrimo. Pagal J. Žemaičio projektą, neturėjo būti sukurta tik viena vadovybė, bet buvo reikalingos trijų sričių vadovybės, kurios centrinės vadovybės išblaškymo ar sunaikinimo atveju galėtų likti atsparos taškais, kurie toliau vadovautų laisvės kovai.

(keliamą į 7 psl.)



Nutremtas į tolimąjį Čiumikaną

Pabaiga. Pradžia Nr. 9 (1559)

Kiaulių augintojas moldavas

Gorbačiovo laikais vyriausybė leido auginti kiaules, turbūt neribotą jų skaičių, ir parduoti mėsą parduotuvėms, o šios parduodavo gyventojams. Kai kurie darbštesni Čiumikano gyventojai pasinaudojo tokia naujove. Jie užsakydavo pašaro iš Nikolajevsko prie Amūro, baržos pristatydavo navigacijos metu, gyventojai penėdavo kiaules ir taip versdavosi. Bet tokių „ūkininkų“ buvo mažai. Mat reikėjo daug dirbti.

Pažinojau moldavą, kuris čia atvažiavo iš Moldavijos uždariauti. Matyt, jam buvo per daug saulės savo šalyje. Bet čia tinkamo sau darbo negavo. Kaip tik tuo metu prasidėjo „kiaulių vėjus“. Nedelsdamas nusipirko lentų ir pasidarė kaulidė. Taip pat nusipirko paršiukų ir juos penėjo. Mėsą parduodavo parduotuvėms. Už tuos pinigus nusipirko kelių kambarių butą. Butą apstatė baldais. Mėgo pasigirti man nauju televizoriumi.

Jis gyveno arti prieplaukos, gal todėl pas jį lankydavosi navigacijos metu katerių kapitonas. Kartą man esant pas jį, atėjo katerio kapitonas. Susipažinau ir klausinėjau apie jo darbą ir kitus man įdomius reikalus. Jis pažadėjo man aprodyti katerį kitą dieną ir susitarėme susitikimo laiką. Atėjau kitą dieną, bet kapitonas neatėjo. Daugiau jo nemačiau. Pas moldavą jau neužeidavau. Galbūt valdžia įtarė, kad aš noriu pabėgti.

Parduotuvės

Apžiūrėjau parduotuves, nes valgyti kiekvieną dieną. Galima maitintis viešbučio valgykloje, bet joje brangiau nei namuose. Parduotuvė visai arti mano barako. Tai ne kalėjimas, kuriam atneša kalinio „patiekalą“ prie kameros durų ir pro „kormuškę“ įkiša į kamerą – valgyk balaudą. Čia pats pasirinksi, ką pirkti. Tačiau pasirinkimas parduotuvėje nedidelis: ko norėtum, ne visada gali nusipirkti, nes neatvežė. Pirkėjas renkasi iš lėktuvais pristatytų produktų. Galima apsirūpinti maistu kitais keliais. Gali atsiųsti giminės iš namų, gali pats, nusipirkęs licenciją, pasigauti žuvų arba užsiauginti kiaulių, vištų. Daržovių užsiauginti Čiumikane labai sunku, nes žemė labai bloga ir vasara trumpa. Čia nebaudasi, jei turėsi pinigų. Po dešimties metų, praleistų Ypatingojo režimo lageryje man pasirodė, kad parduotuvėje gausu produktų.

Prieš šią parduotuvę, kitoje gatvės pusėje, lomoje – kita parduotuvė, tikriau – tik parduotuvėlė: medinis, senas, mažas namelis. Tačiau tai pati svarbiausia ir populiariausia visame rajone „degtinychia“. Joje prekiaujama tik dvi dienas per savaitę – šeštadienį ir sekmadienį, tai yra ne darbo dienomis. Jei prekiautų darbo dienomis, sovietinė liaudis prisigertų ir kas priverstų sovietinį žmogų dirbti? Nėra tokios jėgos sovietinėje „tėvynėje“, nebent ant nešuvų kas nuneštų. Na, ten jis ir išsimiegotų. Ir visas Čiumikano ekonominis gyvenimas sugriūtų.

Tas dvi dienas, anksti rytais žmonės susirenka prie degtinychios. Minia atrodo kaip turgus.

Ryte į „degtinychia“ ateina dvi par-

davėjos ir atrakina duris. Pulkelis eilėje po tris žmones jau laukia. Prasideda darbas. Žmonės įsitempę klauso. Milicininkas garsiai rėkia: „Pirmas trejetas!“ Pirmas trejetas žengia keturispenkis žingsnius ir įeina į vidų. Greitai nusiperka, nes didelio pasirinkimo nėra. Patenkintas ar patenkinta išeina nešdamasis ar nešdamasi degtinės butelius. Vėl milicininkas rėkia: „Antras trejetas!“ Šis žengia... ir taip toliau.

Ryte eilė prie „degtinychios“ būna ilga, bet ji greitai trumpėja. Kai žmonės sužino, kad degtinės liko mažai, parduotuvėje pakyla šurmuly, nepasitenkinimas. Tuoj kuriam ar kuriai neužteks. Kartais lėktuvas nesikraidina daug degtinės, nes į jį pakraunama daugiau maisto produktų. Tada išgirstame visokių kalbų, svarstymų, pasiūlymų. Tame šurmulyje labai aktyvios moterys. Kas nusipirko degtinės, tas „laimingas“ dvi dienas „švęs“. Visas miestelis skambės dieną ir naktį nuo girtų dainų ir riksmų. Milicija nesikiša į tokias „šventes“...

Nė karto nebuvau toje „degtinychioje“, bet kelis kartus į ją žiūrėjau iš aukštesnės vietos.

Prisiminimai apie lagerį

1988 m. gegužės 20 d., penktadienį, miestelyje liūdna diena – paskutinį kartą pardavinėja degtinė. Prasideda darbymetis. Po poros savaitių gaudys stintą, vėliau – ketas. Rudenį baigsis darbymetis, tada vėl atvers duris alkoholinių gėrimų parduotuvė – „degtinychia“. Jeigu vasarą pardavinėtų degtinę, tai apie darbą mažai kas galvotų.

Atsimenu – lageryuose labai panašus vaizdas būdavo kaip čia: nustatytas patikrinimo laikas du kartus per dieną, ryte ir vakare. Pirmiausia kaliniai išgirsta stiprų gaudesį, kuris aidi visame lageryje. Tai kvietimas kaliniams eiti į patikrinimą. Prižiūrėtojas ar kalinyskomendantas muša su geležiniu strypu į vagono buferį, pakabintą ant medinio stulpo prie vartų. Kaliniai lėtai slenka į lagerio aikštę pabirai išsiskirstę, kaip ir dabar prie „degtinychios“. Prižiūrėtojas ar darbų skirstytojas paragina greičiau rikiuotis po penkis. Prižiūrėtojas ima skaičiuoti: „pirmas penketas“, „antras penketas“, „trečias penketas“ ir taip toliau... Prižiūrėtojas suskaičiavo. Beskaičiuodamas jis vis užsirašydavo ant lentelės penketus. Pagaliau penketai suskaičiuoti ir ant lentelės surašyti. Dabar reikia visus penketus suskaičiuoti, tai bus visus kalinių skaičius. Jeigu neteisingai suskaičiavo, o gal kalinys pabėgo iš lagerio, reikia vėl greitai perskaičiuoti. Perskaičiuoja. Vėl trūksta. Dar kartą perskaičiuoti. Perskaičiuoja. Kaliniai stovi perskaičiuoti. Perskaičiuoja. Kaliniai stovi ir laukia, kada juos teisingai suskaičiuos, o jau visi dreba. Jeigu pakyla vėjas, tai ir iš nosies varva. Kaliniai sau mažo, kada tie nemokšos prižiūrėtojai išmoks iki šimto suskaičiuoti. Pagaliau suskaičiavo. Prižiūrėtojas liepia kaliniams skirstytis. Visi kaliniai – sušalę, drebėdami – bėga į barakus. Prižiūrėtojai barakus užrakina. Ir taip – du kartus per dieną, ryte ir vakare. Tokia „mankšta“ tęsiasi nuo pusės valandos iki valandos.

Taip Gulagas skaičiuodavo savo vergus metų metais, kol jį patį sugriovė tie patys „vergai“.

Sudiev, Čiumikane!

Lapkričio trečią dieną, apie devintą valandą vakare, atėjo pas mane į baraką milicininkas ir pranešė, kad tuojau nueičiau į miliciją. Nuėjau. Manęs laukė milicijos majoras – mano viršininkas, jis perskaitė dokumentą, kad mane išleisdžia. Turiu skubiai pasiruošti, nes rytoj dešimtą valandą išskrisiu. Supratau, kad lieka naktis darbo. Tai buvo staigmena. Žinojau, kad artėja audra, rūkai, ir porą savaitių lėktuvai neskris į Chabarovską. Bet dabar ne tas galvoje. Turiu skubiai tvarkytis: ką pasiimti, ką išdalyti, ką palikti likimo valiai. Svarbiausia – ką pasiimti? Besidarbuojant bemat atėjo rytas. Indus atidaviau moterims, visa kita palikau geresniems kaimynams.

Nuskubėjau į arti esantį baraką pas tautietį. Pasiūliau nuvežti jo seseriai laiškėlį į Aukštuosius Šančius. Pagalvojęs atsisakė. Sudiev! Turbūt į Lietuvą jis niekada negrįš.

Atėjo pas mane jauna moteris evenkė ir paprašė papasakoti užsienyje, kaip jie sunkiai gyvena.

Kai atvažiavo pas mane milicijos autobusiukas, atsisveikinau su žmonėmis. Jis nuvežė mane į oro uostą. Jau buvo prisirinkę žmonių skristi į Chabarovską. Sužinojau, kad dabar išskrendantis lėktuvas – paskutinis prieš audrą. Žmonės išpirko bilietus iš anksto ir laisvų vietų lėktuve nėra. Milicijos paređymu vieną keleivį paliko, o jo vieton įsodino mane, nes turėjo nedelsiant mane išsiųsti. Lėktuvas išskrido iš Čiumikano 1988 m. lapkričio 4 d.

Kai lėktuvas kilo, paskutinį kartą pažvelgiau į Čiumikaną, prisišliejusį prie šaltosios Ochotsko jūros ir sraunosios Ūdos upės. Miestelis, atrode, tik tik laikosi ant mažyčio iškyšulio. Grybštelėtų didesnė banga ir jo nė ženklo neliktų. Iš viršaus žvelgiant jis man pasirodė dar skurdesnis, nei man vaikščiojant jo gatvėmis. O dabar Čiumikanas vis tolo ir tolo, kol visai išnyko rūkuose.

Dar kartą sudiev, Čiumikane, daugiau nebematysiu nei tavo kalnų, nei tavo tamsių naktų, negirdėsiu nei tavo Ochotsko jūros bangų ošimo, negirdėsiu tavo skardžių girtų balsų naktimis, trukdžiusių man miegoti. Apie tave primins tik nuotraukos ir laiškai apie čia pragyventus sunkius laikus.

Chabarovsko link

Leidžiamės Komsomolske prie Amūro, nes lėktuvas turi prisipildyti degalų. Užtruko maždaug valandą. Pasidairiau po oro uostą ir dar užteko laiko papusryčiauti. Čia nieko įdomaus nemačiau. Oro uostas toli nuo miesto.

Lėktuvas pakilo, iki Chabarovsko dar apie keturis šimtus kilometrų. Dabar mano mintys nuskriejo į ateitį. Ką rasiu Lietuvoje, kokia ten dabar padėtis, kokie tolimesni Gorbačiovo politiniai žingsniai, ar prasidės demokratizacija Sovietų sąjungoje?

Leidžiamės Chabarovske. O čia žmonių – kaip bičių avilyje. Vieni vaikšto, kiti sugulę prie sienų ant grindų. Vietos atsisėsti nėra. Kažkur keliasi visos šeimos su mažais vaikais. Tie vargšai pasakoja, kad jie iš nusigyvenusių kolchozų bėga – ten beveik badavo. Dabar ieško darbų kituose rajonuose. Bėga nuo bado. Šalia sukrauta į krūvas jų įvairi manta.

Oro uosto pastato dalis atskirta atsikrendantiems ir išskrendantiems užsieniečiams, kurių, kaip matyti, čia pasitaiko mažai. Į Chabarovską sueina daug vietinių oro linijų. Ilgai pastovėjęs eilėje prie kasos, gavau bilietą į Maskvą. Parą palaukęs, išskridau be persėdimo.

Skrendant iš Chabarovsko į Maskvą neužmigau, nes galvoje sukosi įvairios mintys apie artimą ir tolimą ateitį.

O juk dar visai neseniai skridau į Chabarovską... Labai „įdomi“ kelionė buvo, niūri kelionė. Pro langelius nieko nemačiau, nes prie langelio sėdėjo kareivis. Į Chabarovską skridau su „apyrankėmis“ ant riešų ir galvojau, spėliojau, kur mane nuveš, ką ten rasiu, kiek laiko dar ten teks sėdėti? Nors ir toli nuveš, bet Lietuva priartės laiškais ir spauda, bent jau tokį dvasinį pasitenkinimą turėsiu.

Vis arčiau Lietuva

Artėja Maskva. Maskvoje nusileidus – eilinė procedūra. Pasiėmiau daiktus, einu. Žmonių spūstyje skverbiuosi laukimo salės link... ir pamatau minioje Ireną, iškėlusią ranką ir man mojančią. Toliau stovi Smirnovas. Jaudinantis susitikimas, kurio niekada nepamiršiu.

Mielas susitikimas su Smirnovų šeima. Jis – buvęs politinis kalinys, disidentas, su jo šeima Irena draugauja nuo pirmos pažinties dienos. Labai malonūs ir draugiški žmonės. Nakvojame pas juos. Pas Smirnovus laikas bėga greitai, jau reikia su jais atsisveikinti.

Dabar Lietuva kas valandą artėja ir artėja, štai jau leidžiamės. Abu su Irena pajutome po lėktuvo ratais Lietuvos žemę, žmonės pradėjo ploti, laimingai nusileidę tėvynės žemeje.

O Gražinutė su gėlių puokšte rankose sutiko mus, įeinančius pro oro uosto vartus ir pasveikino sugrįžusius...

Balio Gajausko prisiminimus parengė Stanislovas JUŠKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. +370 700 55 400, internetu „prenumeruok.lt“.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

**1 mėn. – 4,48 Eur, 3 mėn. – 13,44 Eur,
6 mėn. – 26,88 Eur, 8 mėn. – 35,84 Eur.**

„Tremtinio“ prenumerata – tai puiki dovana giminaičiui, draugui, kaimynui.





Partizanų generolas

(atkelta iš 5 psl.)

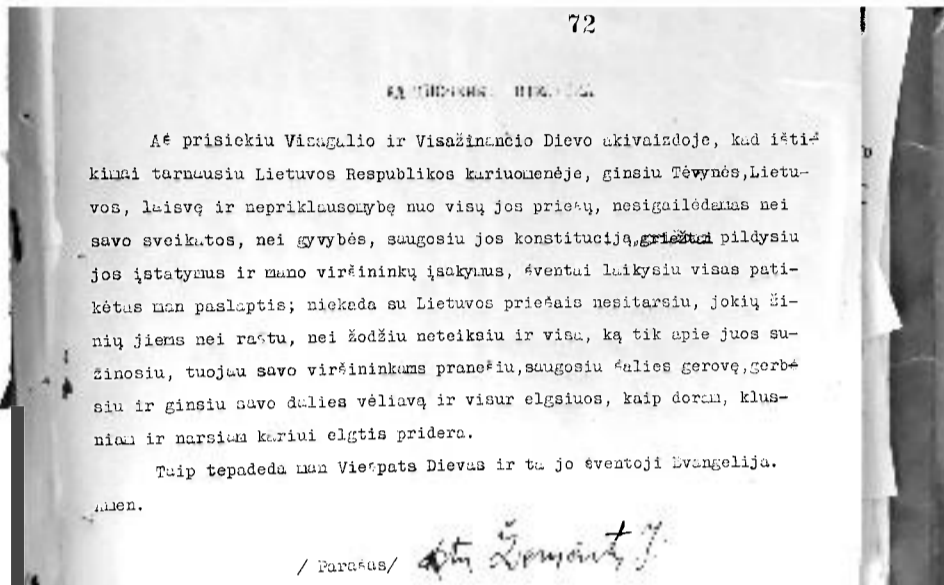
Nepaisant nuomonių skirtumo, A. Baltūsis-Žvejys J. Žemaičiui siūlė tapti BDPS Prezidiumo nariu. 1948 m. sausio mėnesį Jonas Žemaitis su pasiūlymu sutiko.

Partizaninės kovos vienytojas

Jau nuo 1947 m. rudens J. Žemaitis su bendražygiais pradėjo įgyvendinti vyriausiosios partizanų vadovybės sukūrimo planą. Vadavietės vieta pasirinktos Šiaulių-Radviliškio apylinkės.

vykloje įvyko posėdžiai. Nutarta atkurti minimalios sudėties BDPS Prezidiumą. J. Žemaičiui laikinai pavesta eiti pirmininko pareigas. Jis taip pat išrinktas Ginkluotųjų pajėgų vadu. Po posėdžio J. Žemaitis, kaip BDPS Prezidiumo pirmininkas, pradėjo leisti įsakymus, bet jam dar reikėjo platesnio visos Lietuvos partizanų pripažinimo.

Suvokęs, kad rinktis vadams į vieną vietą pavojinga, 1949 m. sausio mėn. J. Žemaitis nutarė leisti tarnybinį leidinį „Tarybos biuletenis“, informuo-



Leitenanto Jono Žemaičio pasirašyta Kariuomenės priesaika. Lietuvos centrinis valstybinis archyvas

Tai praktiškai yra geografinis Lietuvos centras, o tai lengvino susisiekimą su kitomis apygardomis. Jam rūpėjo sukurti partizanų sritį Žemaitijoje. Dėmesį nukreipė į Žemaičių apygardą, veikiančią Šiaurės Vakarų Lietuvoje, kuri dėl MGB veiklos 1947 m. buvo labai dezorganizuota ir pakrikusi. Po 1947–1948 m. J. Žemaičio susitikimų su apygardos atstovais, šiems pavyko atkurti Žemaičių apygardos štabą, taip pat su jais sutarti dėl srities kūrimo. 1948 m. gegužės 5 d. J. Žemaitis užėmė tik ką įkurtos Vakarų Lietuvos srities (kodinis pavadinimas „Jūra“) vado pareigas.

1948 m. J. Žemaitis dar aktyviau ėmėsi vienijimo iniciatyvos, to imtis jį skatino gauti raginimai iš kitų sričių ir apygardų, nes 1947–1948 m. buvo suminti ar žuvo BDPS Prezidiumo nariai iš Tauro apygardos.

„Jūros“ srities vado pareigas perdavęs A. Milaševičiui. 1948 m. birželio 20 d. J. Žemaitis išleido Vieningos laisvės kovos sąjūdžio organizacijos (VLKSO) įsakymą Nr. 1, kuriame paskelbė: „Šiandien pradedu eiti Vieningos laisvės kovos sąjūdžio organizacijos vado pareigas“. Pirmą kartą jis pasirašė pastoviu Vytauto slapyvardžiu. Savo pavaduotojais paskyrė sričių vadus. 1948 m. liepos mėn. J. Žemaitis atvyko į Dukto mišką (Šiaulių aps.), kur jau nuo 1947 m. rengtos slaptavietės vyriausiajai vadovybei. Tų metų spalio mėn. pabaigoje Rytų Lietuvos srities atstovai Jonas Kimštas ir Juozas Šibaila-Merainis, lydimi ryšininkų, atvyko pas J. Žemaitį į Dukto mišką. Lapkričio 10–12 d. miško sto-

jančių vadovybės narius apie aktualius klausimus.

Tokiomis sąlygomis įvyko ir 1949 m. vasario mėnesio partizanų susitikimas. Kai atvyko Pietų Lietuvos srities atstovai Adolfas Ramanauskas-Vanagas ir Aleksandras Grybinas-Faustas, abu atvykusieji akylai tikrinti, nes bijota provokacijų. 1949 m. vasario viduryje partizanai posėdžiavo Stanislovo (slp. Gailutis) ir Antaninos Miknių sodyboje įrengtame bunkeryje, Minaičių kaime (dabartiniame Radviliškio r.) Jau pirmajame posėdyje buvo pakeistas BDPS Prezidiumo pavadinimas. Vienijanti organizacija pavadinta Lietuvos laisvės kovos sąjūdis (LLKS). Pagal šaltinius matyti, kad vyko kartais aštrios diskusijos, bet išvengta kokių nors esminių, nesutaikomų prieštaravimų. LLKS Tarybos Prezidiumo pirmininku išrinktas J. Žemaitis-Vytautas, suteikiant jam partizanų generolo laipsnį. Tapęs vyriausiuoju partizanų vadu, J. Žemaitis iš karto pradėjo leisti savo įsakymus ir aktus dėl laipsnių partizanams suteikimo ir apdovanojimo Laisvės kovos kryžiais. Svarbiausiu dokumentu tapo posėdžio dalyvių pasirašyta LLKS Deklaracija, kurios pagrindinės mintys atėjo iš anksčiau deklaruojamų. Kodėl J. Žemaičiui ir jo bendražygiams pavyko sukurti vieningą partizanų organizaciją, reikėtų paminėti jo teigiamas asmenines charakterio savybes: organizuotumą, atvirumą kito nuomonei, demokratines pažiūras, mokėjimą sutelkti ištikimus bendražygius, gauti jų pagalbą, tai pelnė jam autoritetą kitų partizanų akyse.

(Bus daugiau)

Išėkitės ramybėje

Emilija Ginčauskaitė-Girčienė 1931-2024

Gimė Telšių rajono Dirmeikių kaime, Julijos ir Kazimiero Ginčauskų šeimoje. 1948 m. birželio 14 d. kartu su tėvais ir seserimis buvo ištremta. Buriatijoje dirbo medienos apskaitininke. Su tremtiniu Vaclovu Girčiu sukūrė šeimą, susilaukė dukros ir dviejų sūnų. Lietuvoje įsikūrė 1984 m. 1991 m. sausio 13-ąją Vilniuje budėjo prie Televizijos bokšto. Savo tremties prisiminimus aprašė knygoje „Nemokama kelionė į Sibirą“. Emilijos namų durys buvo atviros ne tik artimiesiems, nesuskaičiuojamai gausybei bičiulių, bet ir tiems, kuriems reikia pagalbos. Ji nuoširdžiai globojo tėvų globos netekusį jaunuolį. Savo skambiomis dainomis, įdomiais pasakojimais visada papuošdavo LPKTS Telšių filialo renginius, pati degė patriotiškumu ir kitus telkė mylėti Dievą, Tėvynę ir gyvenimo kelyje sutiktus žmones. Giedodavo, skaitydavo skaitinius Tryškių Svč. Trejybės bažnyčioje, buvo aktyvi miestelio bendruomenės narė.



Amžinybėn iškeliavo ypatingą dieną – Kovo 11-ąją, kai minint Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimą, namai ir žmonės švyti trispalvėmis, skamba patriotinės dainos ir maldos už Tėvynę, kurią Emilija brangino iki paskutinio savo atodūsiu.

Palaidota Tryškių miestelio kapinėse, Telšių rajone.

Tebūna atviri Dangaus vartai ir palaimintas gyvenimas Amžinybės šviesoje... Nuoširdžiai užjaučiame dukrą Birutę, sūnus Vytautą ir Kazimierą su šeimomis ir visus artimuosius.

LPKTS Telšių filialas

Vytas Girdauskas 1957-2024

Gimė Kauno rajone, Ežerėlyje. Baigęs vidurinę mokyklą, įstojo mokytis į Juozo Gruodžio aukštesniąją muzikos mokyklą. Pajutęs, kad iš muzikos, nors su ja bendravo kasdien, „duonos nevalgys“, nusprendė įsigyti „rimtą“ specialybę. Tapęs suvirintoju ilgus metus dirbo buvusiame Lietuvos žemės ūkio technikos gamybinio susivienijimo Jurbarko skyriuje, vėliau – UAB „Jurbarko vandenys“. Net 27-erius metus buvo Eržvilko medžiotųjų būrelio nariu, aktyviai dalyvavo medžiotųjų veikloje, buvo medžiotųjų būrelio tarybos nariu. Buvo nuoširdus ir draugiškas žmogus.

Vyto tėvas tik per atsitiktinumą išvengė tremtinio likimo: kai 1948 m. trėmė Vyto senelius, jo būsimasis tėvas mokėsi tuometinio Kapsuko (Marijampolės) profesinėje mokykloje. Grįžęs rado tuščius namus. Supratęs, kas įvyko, nuėjo į bažnyčią, slapstėsi ir taip išliko. Todėl Vyto gyvenimo kelias ir susijęs su Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Jurbarko filialo veikla. Buvo ne tik aktyvus dalyvis, bet ir tarybos narys, ne kartą apdovanotas padėkomis ir garbės raštais. Tik ką, kovo 3-iąją, gautą padėką dar spėjo įsireminti.

Už nuopelnus medžioklei ir gamtos apsaugai apdovanotas daugeliu padėkų ir diplomų. Per daugelį medžioklės metų sukaupe aibę įspūdingų medžioklės trofėjų, puošiančių sodybą Vertimuose. Palaidotas Vertimų kapinėse.

Liūdesio valandą nuoširdžiai užjaučiame žmoną Viliją, sūnus Darių ir Audrių, keturis vaikaičius.

LPKTS Jurbarko filialas

Užjaučiame

Skaudžios netekties valandą, mirus aktyviai sąjūdietai Aldonai Grigaitienei, nuoširdžiai užjaučiame Zigmą Tamakauską, LLKS štabo viršininko pavaduotoją.

LPKTS Kauno filialas

Mirus sąjūdietai, šaulei ir Lietuvos patriotei Aldonai Grigaitienei, sunkią netekties valandą nuoširdžiai užjaučiame šeimos narius, artimuosius ir bendražygius. Tegul Aldutės pilietiško, patriotiško, tautiško idėjos ir darbai visada išlieka mūsų atmintyje.

Lietuvos Sąjūdis ir Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga

Skelbimas

Kovo 25 d. (pirmadienį) 13 val. LPKTS buveinės salėje, Kaune, kviečiame kartu paminėti 1949 metų trėmimo „Bangų mūša“ 75-ąsias metines. Dalyvaus Seimo narys prof. Valdas Rakutis.

LPKTS Kauno filialas

Kitas „Tremtinio“ numeris išeis balandžio 5 dieną

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga
Įmonės kodas 300032645

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com
El. p. lpkts@lpkts.lt

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Spausdino
spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai. Tiražas 800 egz.
Kaina 1,00 euras.



Prasminga viešnagė Alytuje

Kovo 5 dieną Alytaus Šaulių namuose Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Alytaus filialo nariai susitiko su LR Seimo nare, partizano Juozo Jakavonio-Tigro dukterimi Angele Jakavonyte, kuri atvyko pristatyti savo tėvo knygą „Šalia mirties“ ir parodyti alytiškiams Valdo Babaliausko dokumentinį filmą „Juozas Jakavonis-Tigras“. Filme pasakojama skaudi istorija ne tik apie J. Jakavonį-Tigrą, bet ir apie Adolfą Ramanauską-Vanagą bei Juozą Vitkų-Kazimieraitį, apie Dzūkijoje vykusias partizanines kovas už laisvę.

A. Jakavonytė pasidžiaugė ypatingu ryšiu su Alytaus filialo nariais, kurie dažnai lankydavosi pas Juozą Jakavonį, kiekvienais metais liepos 10-ąją sveikindavo jį su gimtadieniu. Nepamiršo jie partizano ir po mirties aplanko jo kapą per gimtadienį ir

mirties metines.

Renginį savo skambiomis dainomis papuošė choras „Atmintis“. Ypač Seimo narė dėkojo už tėvelio mėgstamiausios dainos – „Aš verkiau parimus“ – atlikimą. Susitikimo dalyviai kartu dainavo „Gražiausios spalvos“.

Susirinkusieji alytiškiai filmą žiūrėjo kino teatre „Dainava“.

Seimo narė pranešė džiugią žinią, kad Vyriausybė pateikė teigiamą išvadą dėl asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo pataisoms dėl gimusių iki

1964-12-31 buvusių politinių kalinių ar tremtinių šeimose už Lietuvos ribų, jei bent vienas iš tėvų tuo metu buvo politinis kalinys ar tremtinys, kuriam pasibaigė įkalinimo ar tremties laikas, ir kuris iki vaiko gimimo nebuvo grįžęs nuolat gyventi į Lietuvą.

Alytiškiai dėkingi už suteiktą galimybę dar kartą prisiliesti prie skaudžios ir brangios mūsų tautos istorijos momentų.

LPKTS Alytaus filialo inf.



Sveikinimo žodžius sako Seimo narė Angelė Jakavonytė



Koncertuoja choras „Atmintis“

Laisvės kovų viltis ir prasmė

Santa MARCINKEVIČIŪTĖ.

Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja metodininkė

Kovo 6 dieną Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijos bendruomenė minėjo Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago 106-ąsias gimimo metines. Renginyje skambėjo laisvės, tautos dvasinės stiprybės leitmotyvai, pabrėžiantys, kad herojais tampa paprasti, savo paprastą likimą kuriantys žmonės, kuriems laisvės idėja tampa aukščiausiu ir asmeniniu, ir tautos vienybę išlaikančiu tikslu.

„Mūsų gimnazija didžiuojasi šlovingu Lietuvos partizanų vado vardu ir visais savo darbais stengiasi pateisinti bendruomenei suteiktą garbę. Partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago analitinis protas, lyderystė, drąsa, iniciatyvumas, gebėjimas priimti ryžtingus sprendimus, gebėjimas klausyti ir įsiklausyti, kalbėti argumentais, jo meilė tiesai ir teisingumui formuoja mūsų gimnazijos vertybinę sistemą“, – taip apie Vanago asmenybę kalbėjo renginio vedėja Ema Matusevičiūtė, II d klasės mokinė. Ji pasveikino į renginį gausiai susirinkusią gimnazijos bendruomenę ir garbingus svečius: Jurgitą Šukevičienę, Alytaus miesto savivaldybės vicemerę, Loretą Šernienę, Alytaus miesto savivaldybės Švietimo ir sporto skyriaus vedėją, Evaldą Jakubavičių, Nacionalinės švietimo agentūros Veiklos kokybės priežiūros skyriaus vyriausiąjį specialistą, Editą Jurčienę, Alytaus miesto savivaldybės Švietimo ir sporto skyriaus specialistę.

Renginio dalyvius sveikindamas gimnazijos direktorius Virginijus Skroblas pabrėžė, kad mūsų gimnazija garbingu Adolfo Ramanausko-Vanago vardu didžiuojasi jau 30 metų, ir atskleidė šio vardo suteikimo istoriją. V. Skroblas sakė, kad mūsų bendruomenė didžiuojasi, kai mus vadina vanagais, nes šis partizanų vado slapyvardis ne tik atskleidžia asmenines jo savybes, bet ir įpareigoja mus būti veržlius, pasirengusius aukštam skrydžiui.

Direktorius V. Skroblas perskaitė gimnazijos patriotiniuose renginiuose



visada dalyvaujančios Auksutės Ramanauskaitės-Skokauskienės, Vanago dukters, šį kartą negalėjusios atvykti, laišką mūsų bendruomenei. Šiuo laiškų A. Ramanauskaitė-Skokauskienė sveikino gimnazijos bendruomenę, mininčią jos tėčio, Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago 106-ąsias gimimo metines ir nuoširdžiai dėkojo, kad saugome Laisvės kovų atminimą: atmintis turi būti gyva, nes ji – tiesos liudytoja.

Alytaus miesto savivaldybės vicemerė J. Šukevičienė sakė, kad mūsų gimnazija pagrįstai gali didžiuotis garbingu Adolfo Ramanausko-Vanago vardu, nes gimnazija yra stipri visais aspektais: puikiais akademiniiais pasiekimais, patriotinėmis nuostatomis, atsisiekdžiančiomis tradiciniuose renginiuose, vieninga bendruomene. Vice-

merė J. Šukevičienė linkėjo gražios šventės ir dėkojo mokytojams, gimnazistams už pagarbą istorijai, laisvei, nuolatinį ir tikrą patriotiškumą.

Renginio vedėja E. Matusevičiūtė pakvietė žiūrėti mini spektaklį pagal emigrantų rašytojo Algirdo Landsbergio pjesę „Penki stulpai turgaus aikštėje“. Spektaklio scenarijų rengė mokytojos Eglė Barysienė ir Aldona Butrimanskienė, dainas – mokytoja Jureta Šametienė, scenografiją – mokytojas

Vidmantas Jankauskas. Dramatiško pokario herojais – partizanais, ryšininiais, pjesės pasakotoju ir kitais veikėjais virto mūsų gimnazistai: Ažuolas Nauckūnas, Nojus Baliūnas, Augustė Mažeikaitė (II c klasė), Mažvydas Matulevičius (II d klasė), Ieva Remeškevičiūtė, Karolis Jančiukas, Emilis Radžiukynas (II a klasė).

Mini spektaklis „Penki stulpai turgaus aikštėje“ atspindėjo partizanų kovų dramatiškumą: jauni, gyvenimo troškulių trykštantys žmonės tapo savo Tėvynės sargais: daugelio jų likimai buvo sulaužyti, meilės, šeimos kūrimo svajonės sužlugdytos, mokslo aukštumų siekiai numarinti. Tačiau vieni kitus drąsindami ir iš naujo įpūsdami vilties kibirkštį Laisvės kovų herojai laikėsi plano – iki paskutinio ginti Tėvynę.

Spektaklio siužetinę liniją papildė jautriai Evelinos Gecevičiūtės (IV a klasė) ir Viltės Sebestinaitės (I d klasė) su gimnazijos šiuolaikinės muzikos grupe atliktos partizanų dainos, šiandieninių patriotų – roko operos „Jūratė ir Kastytis“ kūrėjų dainų motyvai. Dainų tekstai kalbėjo apie tą patį, ką išgyveno Laisvės kovų laikmečio žmonės: meilę, viltį, pasiryžimą ir aukos už savo laisvę prasmę.

Spektaklis įprasmino Laisvės kovotojų pasiaukojimą, o „Penki stulpai turgaus aikštėje“ tapo neblėstančio ryžto, atkaklumo, vilties ir istorinės atminties išsaugojimo simboliu.

LPKTS buveinės salėje (Laisvės al. 39, Kaunas) atidaryta dailininko architekto, kultūros paveldo vertybių propaguotojo Jono Lukšės paroda „Kauno šventovės“. Autorius pristato 84 veikusių, daugelio ir neišlikusių iki šių dienų, įvairios paskirties, įvairių konfesijų šventovių simboliką, architektūrą. Maloniai kviečiame, besidominčius Kauno istorija, aplankyti parodą darbo dienomis 11–16 val.